

சென்னை

॥ अथ श्रीसाईसच्चरित ॥ अध्याय १५ ॥

॥ श्रीगणेशाय नमः॥ श्रीसरस्वत्यै नमः॥ श्रीगुरुभ्यो नमः॥ श्रीकुलदेवतायै नमः॥
 श्रीसीतारामचंद्राभ्यां नमः॥ श्रीसद्गुरुसाईनाथाय नमः॥ फळलीं जयांचीं पुण्यें अगाधें ।
 तयांसीच साईदर्शन लाधे । त्रिविधताप तयां न बाधे । साधन साधे परमार्था ॥१॥ कृपा करा
 जी श्रोतेजन । क्षणैक करोनि निजगुरूचिंतन । कथेसी करा सादर मन । द्या अवधान मजकडे ॥२॥ आहांत
 तुम्ही ठावे आम्हां । व्यर्थ परीश्रम कां हे तुम्हां । ऐसें न म्हणा करा क्षमा । उपमा तुम्हां सागराची ॥३॥ भरला
 जरी अपरंपार । तरी न सरिते परतवी सागर । घन वर्षतां सहस्रधार । तयासही थार देई तो ॥४॥ तैसे तुम्ही श्रोते
 सज्जन । तुम्हांमार्जीं करावें मज्जन । इच्छा धरिली न करा तर्जन । दीनवर्जन बरवें ना ॥५॥ येवो गंगेचें जल
 निर्मळ । अथवा गांवींचा लेंडओहोळ । सागरापोटीं दोहींसी स्थळ । संगमीं खळबळविरहित ॥६॥ म्हणोनि
 तुम्हां श्रोतियां चित्ता । संतकथाश्रवणीं जे आस्था । तेचि स्वयें पावेल साफल्यता । कृपेनें पाहतां मजकडे ॥७॥
 सबूरी आणि श्रद्धायुक्त । सादर सेवितां हें कथामृत । आतुडेल भक्ति प्रेमयुक्त । श्रोते
 कृतकृत्य होतील ॥८॥ भक्तां सहज परमप्राप्ति । श्रोतयां भक्ति आणि मुक्ति । भावार्थियां सौख्यशांती ।
 निजविश्रांती सकळिकां ॥९॥ गुरूमुखींच्या गोड कथा । ऐकतां निरसेल भवभयव्यथा । होईल आनंद

१. धिक्कार, निर्भत्सना. २. उतावीळ न होणे.

श्रोतियांच्या चित्ता । स्वयें निजात्मता प्रकटेल ॥१०॥ ये अध्यायीं निरूपण । प्रेमळ भक्तांचें साईस प्रार्थन । दर्शन देऊनि साई प्रसन्न । होती कैसेनी त्यां परीसा ॥११॥ नुकतीच पाजूनि गेली बाहेरी । मागुतेनी आली जरी मार्जारी । तरी फिरफिरोनि पोरें तिजवरी । धांवतीं प्रेमभरीं लुंचावया ॥१२॥ मग ते कंटाळूनि गुरगुरे । क्षणैक जरी दबतीं पोरें । आई निवांत बैसली पुरे । घालोनि भंवरे लुंचतीं ॥१३॥ लुंचतां ढोसतां प्रेमभरें । आईलागीं पान्हा पाझरे । मग तीच पूर्वील गुरगुरणें विसरे । प्रीतीनें पसरे क्षितीवरी ॥१४॥ प्रेमोदयीं हरपे कंटाळा । चौपायीं कवटाळी दृढ निजबाळां । वरचेवरी चाटी अवलीळा । काय तो सोहळा अलोलिक ॥१५॥ पोरांच्या तीक्षण नखप्रहारें । जों जों मातेची ओंटी विदारे । तों तों अधिक प्रेमाचे झरे । दूध ओझरे बहुधारा ॥१६॥ जैसी त्या बाळांची अनन्य भक्ति । मातेसी करी दुग्धोत्पत्ति । तैसीच तुमची साईपदासक्ति । द्रववील चित्तीं साईतें ॥१७॥ एकदां हरिभक्तिपरायण । गणुदासांचें सुश्राव्य कीर्तन । कौपीनेश्वर-सन्निधान । ठाणियाचे जन करविती ॥१८॥ पडलिया शिष्टांचा आग्रह । गणुदास करिती कथानुग्रह । एका कवडीचाही परीग्रह । किंवा दुराग्रह तेथें ना ॥१९॥ कीर्तना नलगे देणें कवडी । तनु उघडी डोई न पगडी । कांसेसी साधीच पंचेजोडी । अनिवार उडी श्रोत्यांची ॥२०॥ या पोषाखाची ही कथा । मौज वाटेल श्रवण करितां । अवधारा ती स्वस्थचित्ता । पहा आश्चर्यता बाबांची ॥२१॥ एकदां गणुदासांची कथा । शिरडी ग्रामीं होणें असतां । अंगरखा उपरणें फेटा माथां । पोषाखसमन्विता निघाले ॥२२॥ शिष्टाचारानुसारता । आनंदें बाबांस वंदूं जातां । 'वाहवा नवरदेव कीं सजलासी आतां' । बाबा वदतां देखिले ॥२३॥ "जातोसि कोठें ऐसा

सजुनी” । बाबा पुसती तयांलागुनी । “कीर्तन कराया जातो” म्हणुनी । दासगणूनीं कथियेलें ॥२४॥ पुढें बाबा वदती तयांस । “अंगरखा उपरणें फेटा कशास । किमर्थ केलास इतुका प्रयास । नलगती आपुल्यास तीं कांहीं ॥२५॥ काढ कीं तीं मजसमोर । कशास अंगावर यांचा भार ।” तंव तीं तयांच्या अनुज्ञेनुसार । तेथेंच चरणावर ठेविलीं ॥२६॥ तैपासूनि उघडे सोज्ज्वळ । हातीं चिपळीं गळां माळ । कीर्तनसमयीं सर्वकाळ । गणुदास हा वेळपर्यंत ॥२७॥ तन्हा ही जरी जनविरुद्ध । तरी ती अत्यंत पायाशुद्ध । कीं जो प्रबुद्धांचा प्रबुद्ध । नारद-प्रसिद्ध हा मार्ग ॥२८॥ ही नारदीय मूळ गादी । येथूनचि हरिदासांची मांदी । बाहा रंगाची न ज्यां उपाधी । अंतःशुद्धी ध्येय ज्यां ॥२९॥ अधोभागचि वस्त्राच्छादित । चिपळ्या वीणा वाजवीत । मुखीं हरिनाम गर्जत । ध्यान विश्रुत नारदाचें ॥३०॥ साईसमर्थांचे कृपेनें । स्वयें रचूनि संतांचीं आख्यानें । मोलावीण करिती कीर्तनें । ख्याती तेणें पावले ॥३१॥ उल्हास साईभक्तीचा । दासगणूनें विस्तारिला साचा । वाढविला साईप्रेमरसाचा । स्वानंदाचा सागर ॥३२॥ भक्तशिरोमणी चांदोरकर । तयांचेही अत्यंत उपकार । साईचरणभक्ती -विस्तार । कारण साचार हें मूळ ॥३३॥ दासगणूंचें इकडे येणें । एका चांदोरकरांच्या कारणें । जागोजाग तयांचीं कीर्तनें । साईचीं भजनें चाललीं ॥३४॥ पुणें नगर सोलापूरप्रांतीं । पूर्वीच महाराजांची ख्याती । परी या कोंकणच्या लोकांप्रती । लाविली भक्ति या दोर्घी ॥३५॥ मुंबई प्रांतीं जी साईभक्ति । तिचेचें मूळ या दोन व्यक्ति । साईमहाराज कृपामूर्ति । तयांचे हातीं प्रकटले ॥३६॥ श्रीकौपीनेश्वरमंदिरीं । साईकृपेच्या कीर्तनगजरीं । हरिनामाच्या जयजयकारीं । उठली लहरी चोळकरां ॥३७॥ हरिकीर्तना बहुत

येती । श्रवणा-श्रवणाच्या अनेक रीती । कोणा आवडे बुवांची व्युत्पत्ति । हावभाव-स्थिति कवणा ॥३८॥
 कोणा आवड गाण्यापुरती । वाहवा बुवा काय हो गाती । काय ते विट्टलनामीं रंगती । कथेंत नाचती
 प्रेमानें ॥३९॥ कोणास पूर्वरंगीं भक्ति । कोणाची कथाभागीं आसक्ति । कोणास हरिदासी नकला रुचती ।
 आख्यानीं प्रीति कोणास ॥४०॥ बुवा प्राकृत कीं व्युत्पन्न । कीं पदपदार्थ-बव्हर्थसंपन्न । कीं केवळ
 उत्तररंगप्रवीण । कथाश्रवण येपरी ॥४१॥ ऐसे श्रोते बहुत असती । परी श्रवणें जोडे श्रद्धा भक्ती । ईश्वर वा
 संतचरणीं प्रीती । ही श्रोतृस्थिती दुर्मिळ ॥४२॥ श्रवण केलें भाराभर । परी अविद्येचे थरावर थर । तें काय
 श्रवणाचें प्रत्यंतर । व्यर्थ भाराभर श्रवण तें ॥४३॥ न घडे जेणेनी मळक्षाळण । त्यातें काय म्हणावें साबण । न
 करी जें अविद्यानिरसन । तें काय श्रवण म्हणावें ॥४४॥ आधींच चोळकर श्रद्धाळू । आला साईप्रेमाचा
 उमाळु । मनांत म्हणती बाबा कृपाळू । करा सांभाळू दीनाचा ॥४५॥ बिचारा गरीब उमेदवार । पोसूं असमर्थ
 कुटुंबभार । सरकार-पदरीं मिळावा शेर । बाबांसी भार घातला ॥४६॥ नवस करिती कामुक जन । होईल जरी
 अभीष्टसंपादन । तरी घालूं इच्छाभोजन । करूं ब्राह्मणसंतर्पण ॥४७॥ श्रीमंतांचें नवस-वचन । म्हणती घालूं
 सहस्रभोजन । अथवा करूं शतगोदान । मनकामना तृप्त होतां ॥४८॥ चोळकर आधींच निर्धन । नवस
 करावया झालें मन । आठवूनि श्रीसाईंचे चरण । दीनवदन तो बोले ॥४९॥ बाबा गरिबीचा संसार ।
 नोकरीवरी सारी मदार । कायमचा व्हावया पगार । परीक्षा पसार हों लागे ॥५०॥ परीश्रमांतीं केली तयारी ।

३. या नावाचा एक श्रद्धाळू गरीब गृहस्थ ठाण्याच्या सिव्हिल कोर्टात उमेदवार होता.

पास होण्यावर भिस्त सारी । नातरी गांठीची भाकरी । उमेदवारी जाईल ॥५१॥ झालों कृपेनें पास जर । होईन आपुले पायीं सादर । वांटीन नांवानें खडीसाखर । हाचि निर्धार पै माझा ॥५२॥ एणेंपरी नवस केला । मनाजोगा आनंद झाला । नवस फेडाय़ा विलंब लागला । त्याग केला साखरेचा ॥५३॥ वाटेंत गांठीस कांहीं व्हावें । रिक्तहस्तें कैसें जावें । आजचें उद्यांवर लोटावें । दिवस कंठावे लागले ॥५४॥ ओलांडवेल *नाणेघांट । सह्याद्रीचा कडाही अफाट । परी प्रापंचिका हा 'उंबरेघांट । बहु दुर्घट ओलांडूं ॥५५॥ नवस न फेडितां शिरडीचा । असेव्य पदार्थ साखरेचा । चहाही बिनसाखरेचा । चोळकरांचा चालला ॥५६॥ जातां ऐसे कांहीं दिवस । आली वेळ गेले शिरडीस । फेडिला तें केलेला नवस । आनंद मनास जाहला ॥५७॥ होतांचि साईचें दर्शन । चोळकर घालती लोटांगण । वंदोनियां बाबांचे चरण । आल्हादपरिपूर्ण ते झाले ॥५८॥ मन करूनियां निर्मळ । वांटिती साखर अर्पिती श्रीफळ । म्हणती आजि मनोरथ सकळ । झाले सफळ कीं माझे ॥५९॥ आनंदले साईदर्शनें । सुख जाहलें संभाषणें । होते चोळकर जोगांचेचि पाहुणे । आलें जाणें जोगांकडे ॥६०॥ जोग उठले पाहुणे निघाले । बाबा जोगांस वदते झाले । "पार्जी यांस चहाचे प्याले । भले भरले साखरेचे ॥६१॥" खुणेचीं अक्षरें पडतां कानीं । चोळकर चमत्कारले मनीं । आनंदाश्रू आले नयनीं । माथा चरणीं ठेविला ॥६२॥ कौतुक वाटलें जोगांना । त्याहूनि द्विगुण चोळकरांना । कारण ठावें त्यांचें त्यांना ।

४. ठाणे जिल्हयात मुर्बाड तालुक्यात या नावाचा एक उंच घाट असून या वाटेने कोकणातील लोक देशावर जातात आणि देशावरील कोकणात उतरतात. या घाटाने पुणे जिल्ह्यातील जुन्नरला कोकणचे लोक जात-येत असतात. ५. घराचा उंबरा.

पटल्या खुणा मनाच्या ॥६३॥ चहा नाही बाबांस ठावा । येक्षणींच कां आठवावा । चोळकरांचा विश्वास पटावा । ठसा उमटावा भक्तीचा ॥६४॥ इतक्यांत पुरता दिला इशारा । कीं “पावली वाचादत्त शर्करा । तुझ्या त्यागाचा नेमही पुरा । चोळकरा झालासे ॥६५॥ नवस-वेळेचें तुझें चित्त । दीर्घसूत्रतेचें प्रायश्चित्त । हें जरी तुझें ठेवणें गुप्त । तें मज समस्त कळलें गा ॥६६॥ तुम्ही कोणी कुठेंही असा । भावें मजपुढें पसरितां पसा । मी तुमचिया भावासरिसा । रात्रंदिसा उभाच ॥६७॥ माझा देह जरी इकडे । तुम्ही सातांसमुद्रांपलीकडे । तुम्ही कांहींही करा तिकडे । जाणीव मज तात्काळ ॥६८॥ कुठेंही जा दुनियेवर । मी तों तुम्हांबरोबर । तुम्हां हृदयींच माझें घर । अंतर्यामीं तुमचे मी ॥६९॥ ऐसा तुम्हां हृदयस्थ जो मी । तयासी नमा नित्य तुम्ही । भूतमात्राच्याही अंतर्यामीं । तोच तो मी वर्ततो ॥७०॥ यास्तव तुम्हांस जो जो भेटे । घरीं दारीं अथवा वाटे । ते ते ठायीं मीच रहाटें । मीच तिष्ठें त्यामार्जी ॥७१॥ कीड मुंगी जलचर खेचर । प्राणिमात्र श्वान शूकर । अवध्या ठायीं मीच निरंतर । भरलों साचार सर्वत्र ॥७२॥ मजशीं धरूं नका अंतर । तुम्ही आम्ही निरंतर । ऐसें मज जो जाणील नर । भाग्य थोर तयाचें ॥७३॥” दिसाया हे वार्ता तोकडी । परी गुणानें बहु चोखडी । किती त्या चोळकरा गोडी । दिधली जोडी भक्तीची ॥७४॥ होतें जें जें तया अंतरीं । तें तें बाबांनीं एणेपरी । दाविलें तयासी प्रत्यंतरीं । काय कुसरी संतांची ॥७५॥ बोलचि बाबांचे अनमोल । भक्तहृदयीं शिरती सखोल । प्रेमाचे मळ्यांस आणिती ओल । भक्तीस डोल दाविती ॥७६॥ चातक-तृष्णेच्या परीहारा । मेघ सदयता वर्षे धारा । परीणामीं निवे अखिल धरा । तेच तन्हा हे झाली ॥७७॥ चोळकर बिचारा कोठील कोण । निमित्तास

दासगणूंचें कीर्तन । नवस करावया झालें मन । बाबाही प्रसन्न जाहले ॥७८॥ तेणेंच हा चमत्कार । कळलें संतांचें अंतर । उपदेशार्थ बाबा तत्पर । ऐसे अवसर आणीत ॥७९॥ चोळकरांचें केवळ निमित्त । सकळ भक्तांचें साधावया हित । अकळ बाबांची कळा नित । विलोकीतचि रहावें ॥८०॥ ऐसीच आणिक कला वर्णून । मग हा अध्याय करूं पूर्ण । कैसा एकें केला प्रश्न । कैसें तन्निरसन बाबांनीं ॥८१॥ एकदां बाबा मशिदींत । असतां आपुले आसनीं स्थित । भक्त एक सन्मुख बैसत । एके चुकचुकत पाल एक ॥८२॥ पल्लीपतन पल्लीवचन । पुढील भविष्यार्थांचें सूचन । सहज बाबांसी करी प्रश्न । जिज्ञासासंपन्न होउनी ॥८३॥ “बाबा ही पाठीसी भिंतीवरी । किमर्थ हो पाल चुकचुक करी । काय असावें तियेचे अंतरीं । अशुभकारी नाही ना ?” ॥८४॥ तयास बाबा झाले वदते । “पालीस आलें आनंदभरतें । कीं औरंगाबादेहूनि येते । बहीण येथें भेटावया” ॥८५॥ आधीं पाल तो जीव काय । तिला कैचा बाप माय । कैची बहीण कैचा भाय । संसार-व्यवसाय काय तिये ॥८६॥ म्हणोनि बाबा हें कांहींतरी । बोलिले विनोदें प्रत्युत्तरीं । ऐसें मानूनियां अंतरीं । स्वस्थ क्षणभरी बैसला ॥८७॥ इतुक्यांत औरंगाबादेहून । गृहस्थ एक घोड्यावरून । आला घ्यावया बाबांचें दर्शन । बाबा तें स्नान करीत ॥८८॥ तयास जाणें होतें पुढें । चंदीवाचून चालेना घोडें । हरभरे विकत घ्यावया थोडे । बाजाराकडे निघाला ॥८९॥ पालीचा प्रश्न विचारणारा । साश्चर्य पाहे नव सौदागरा । इतुक्यांत त्यानें खांखेचा तोबरा । झटकला कचरा झाडावया ॥९०॥ उपडा आपटतांच क्षितीवर । पाल एक पडली बाहेर । घाबऱ्या घाबऱ्या धांवली सरसर । नजरेसमोर सकळांच्या ॥९१॥ प्रश्नपुसत्या बाबा वदती । आतां लक्ष ठेवीं

तिजवरती । पालीची त्या बहीण हीच ती । पहा चमत्कृती तियेची ॥९२॥ ती जी तेथूनि निघाली तडक । ताई करीत होतीच चुकचुक । धरूनियां त्या आवाजावर रोख । चमकत तुमकत चालली ॥९३॥ बहिणी-बहिणीची ती गांठ । बहुतां दिसीं झाली भेट । चुंबिती मुख आलिंगिती दाट । प्रेमाचा थाट अनुपम ॥९४॥ एकमेकींस घालीत गिरक्या । आनंदानें मारीत भिरक्या । गेल्या उभ्या आडव्या तिरक्या । स्वच्छंद फिरक्या मारीत ॥९५॥ कोठें तें औरंगाबाद शहर । कोठें शिरडी काय हा प्रकार । कैसा यावा अवचित हा स्वार । पालही बरोबर तयाच्या ॥९६॥ असेल पाल औरंगाबादीं । असेल शिरलेली तोबऱ्यामधीं । परी त्या प्रश्नोत्तरासंबंधीं । कैसी ही संधी पातली ॥९७॥ पाल काय चुकचुकावी । प्रश्नस्फूर्ती ती काय व्हावी । अर्थोपपत्ती काय कथावी । प्रचीती यावी तात्काळ ॥९८॥ ऐसा हा योग अप्रतिम । विनोदावर सार्वत्रिक प्रेम । संत साधन योजूनि अनुपम । भक्तक्षेम वाढविती ॥९९॥ पहा हा यथें जिज्ञासू नसता । अथवा कोणीही न प्रश्न पुसता । कैसा साईंचा महिमा समजता । कोणास कळता हा अर्थ ॥१००॥ अनेक वेळीं शब्द करितां । अनेक पाली ठाव्या समस्तां । कोण पुसे त्या शब्दांच्या अर्थां । अथवा वार्ता तयांची ॥१०१॥ सारांश हा जगाचा खेळ । सूत्रें गुप्त आणि अकळ । कोणास व्हावी तरी ही अटकळ । आश्चर्य सकळ करितात ॥१०२॥ उलट या पाली शब्द करितां । दर्शविती कीं अनर्थसूचकता । 'कृष्ण कृष्ण' वाचे म्हणतां । टळते अनर्थता जन वदती ॥१०३॥ असेना कां कैसीही व्युत्पत्ती । परंतु ही काय चमत्कृती । भक्त जडवावया निजपदाप्रती । उत्तम ही युक्ती बाबांची ॥१०४॥ वाचील जो हा अध्याय आदरीं । अथवा नेमानें आवर्तन करी । तयाचें संकट गुरूराय

निवारी । खूण अंतरीं दृढ बांधा ॥१०५॥ अनन्यभावे चरणीं माथा । जो जो वाही तयासी तत्त्वतां । त्राता पाता
 अभयदाता । कर्ता हर्ता तो एक ॥१०६॥ अंतर मानूं नका येथ । ऐसाच आहे हा साईनाथ । निजानुभवाचा गुहा
 भावार्थ । भक्तकल्याणार्थ मी कथितों ॥१०७॥ जर्गी संपूर्ण मीचि एक । दुजें न मजविण कांहीं आणीक ।
 नाही केवळ हाचि लोक । अखिल त्रैलोक्य मीचि मी ॥१०८॥ ऐसें अद्वितीयत्व जेथें स्फुरे । तेथें भयाची
 वार्ताचि नुरे । निरभिमानें निरहंकारें । चिन्मात्र सारें भरलें ज्या ॥१०९॥ हेमाडपंत साईसी शरण । सोडूं नेणे क्षण
 एक चरण । कीं त्यांत आहे संसारतरण । गोड निरूपण अवधारा ॥११०॥ पुढील अध्यार्यां प्रसंग सुंदर । निर्माण
 करितील साई गुरूवर । ब्रह्मज्ञान कैसें वाटेवर । चिटकीवारी जन मागे ॥१११॥ कोणी एक लोभी जन । पुसेल
 साईसी ब्रह्मज्ञान । तें तयाचेच खिशांतून । देतील काढून महाराज ॥११२॥ श्रोतीं परीसतां हें कथानक । दिसूनि
 येईल बाबांचें कौतुक । लोभ सुटल्यावांचूनि निष्टंक । ब्रह्म निःशंक अप्राप्य ॥११३॥ कोण तयाचा
 अधिकारी । त्याचा कोणीही विचार न करी । कोणा तें प्राप्त कैशियापरी । तेंही विवरतील महाराज ॥११४॥ मी
 तों तयांचा दासानुदास । पदर पसरितों करितों आस । कीं हा साईप्रेमविलास । अति उल्हासें परीसा जी ॥११५॥
 चित्तही होईल प्रसन्न । लाधेल चैतन्य समाधान । म्हणून श्रोतां द्यावें अवधान । संतमहिमान कळेल ॥११६॥
 स्वस्ति श्रीसंतसज्जनप्रेरिते । भक्तहेमाडपंतविरचिते । श्रीसाईसमर्थसच्चरिते । चोळकरशर्कराख्यानं नाम
 पंचदशोध्यायः संपूर्णः ॥

॥ श्रीसद्गुरूसाईनाथार्पणमस्तु ॥ शुभं भवतु ॥